

Josef Vítězslav Šimák a historická geografie

Josef Vítězslav Šimák (15. srpna 1870, Turnov – 30. ledna 1941, Praha), významný český historik, jeden z představitelů Gollovy školy, nebyl jen „čistým“ historikem. Jeho láska k historické vlastivědě se odrazila v řadě prací, věnovaných regionálním dějinám a regionální topografii, zejména Pojizeří, Českého ráje a Turnovska. Byl tvůrcem dějepisných (historických) map, které se však zachovaly jen v malé míře; např. v Historickém ústavu AV ČR (tehdy Ústav československých a světových dějin ČSAV) byly již v roce 1984 nezvěstné, ač na ně odkazoval František Roubík ve svém Soupisu map českých zemí 1-2 (1951-1955).

Celoživotní zájem o historickou vlastivědu přivedl Josefa Vítězslava Šimáka k pokusům o charakteristiku oboru, do něhož začlenil také historickou geografii. Proto je Šimák, od roku 1921 profesor historické vlastivědy na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, vnímán současnými historickými geografy jako jeden z významných představitelů historické geografie v českých zemích. Patří k osobnostem, které pomáhaly formovat historickou geografii zejména po vzniku Republiky československé, ačkoliv ji stále považoval za součást historické vlastivědy (Josef Vítězslav ŠIMÁK, *O stavu a úkolech české vlastivědy*. ČSPS 37, 1929, s. 1-11) a nepřiznával jí statut samostatné vědecké disciplíny. V přednášce, proslovené na valné hromadě Společnosti přátel starožitností českých v Praze 6. prosince 1928, konstatoval: „Historická geografie je o něco míň, jejím oddílem [tj. vlastivědy], fyzikálním, všímajícím se horopisu, vodopisu, vzduchopisu, místopisu, pokud se jeví v historii“. Přitom charakterizoval vlastivědu jako vědu, která pojednává „slovem i obrazem“ o svém vlastním vývoji, o změnách hranic, o vývoji názvosloví, o dějinách osídlení, o vývoji zemědělském, průmyslovém, sociálním a o kultuře duchovní.“(Josef Vítězslav ŠIMÁK, *O stavu a úkolech české vlastivědy*. ČSPS 37, 1929, s. 1-2). Přiblížil tak historickou vlastivědu obsahově k historické geografii.

V roce 2013 vyšla obsáhlá publikace PhDr. Hany Kábové, Ph.D., nazvaná *Josef Vítězslav Šimák. Jeho život a dílo se zvláštním zřetelem k historické vlastivědě* (České Budějovice-Pelhřimov, Společnost pro kulturní dějiny-Nová tiskárna Pelhřimov 2013, 608 s.). Podrobná, pečlivě zpracovaná biografie není jen popisným dílem s životopisnými daty a obsáhlou Šimákovou bibliografií. Je výpovědí o člověku, jehož životní osudy byly pestré, často nelehké. Poznamenané mnoha zklamáními, marným úsilím prosadit své představy a požadavky ve sféře vědy a pedagogické činnosti, ale i úspěchy a radostmi z rodiny a dobře vykonané práce. Pro historické geografy a zejména pro dějiny historické geografie je publikace Hany Kábové nesporným přínosem. Na jejím základě lze dále rozvíjet mnohá témata, spjatá s Šimákovou činností právě na poli historické geografie a historické vlastivědy.

K zajímavým Šimákovým textům, zasluhujícím širší zpřístupnění odborné i laické veřejnosti, patří mimo jiné práce *Historický zeměpis Čech*, sv. I. a II, která vyšla v Praze v letech 1924 -1926 jako hektografované přednášky nákladem posluchačů vysokoškolského kurzu při Škole vysokých studií pedagogických. Práce se zachovala jen v několika málo knihovnách a institucích, také v Historickém ústavu AV ČR. Je dokladem teoretického, metodologického i faktografického vývoje historické geografie ve dvacátých letech 20. století. V rámci řešení grantu Výzkumné centrum historické geografie (GAČR, P410/12/G113) je tato práce se souhlasem dědiců Josefa Vítězslava Šimáka zpřístupněna odborné i laické veřejnosti.

Eva Semotanová